

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” BUDAPESTEN,
IX. ker., Üllői-ut 25. sz. (Köztelek.)

Az „Országos Halászati Egyesület” tagjai ingyen kapják.

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Báthory-utca a 7. sz.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

A német halkereskedelem tagolása és eszközei.

— Irta: Landgraf János. —

A „Halászat” folyó évfolyamának 1. és 3. számaiban foglalkoztam halkereskedelmünk rendezetlenségével s annak a halárakat drágító hatásával. Ráműtöttem arra, hogy mai halkereskedelmünk sem földadatában és szervezetében, sem eszközeiben nem áll a kor színvonalán s hogy a detail árak jórészt azért nem alkalmazkodnak az engros áraknál mutatkozó csökkenő irányzathoz, mert az árak alakulását a kereslet és kínálaton kívül más tényezők is befolyásolják. Kimutattam, hogy a halnak mint árúnak rendes iparszerű közvetítésénél hiányzik az igazi nagykereskedelem, s hiányoznak azok az intézmények, melyek lehetővé tennék az árúnak a természete szerint való raktározását, kezelését és piacrazvaló hozatalát.

Az ott elmondottak igazságáról még inkább meggyőződtem azóta, hogy *Tallán* Béla földművelésügyi m. kir. miniszter úr ő Nagyméltóságának megbízásából alkalmam volt Németország nagybani halkereskedelmét s az azzal kapcsolatos intézményeket tanulmányozni és megismerni. Az ott szerzett tapasztalatokat szándékom az alábbiakban közrebocsátani, abban a reményben, hogy tőgazdaságaink számának örvendetes gyarapodása folytán elvégre nálunk is beköszönt majd az az időszak, hogy úgy mint más téren, a halászatnál is javunkra fordítjuk a munkamegosztást, a hitelélet fejlődése folytán a tőkék könnyű áttelepítését és egyesítését, a közlekedési eszközök tökéletesedését, szóval mindegyikét ama tényezőknek, a melyek nemcsak az értéknövekedésben rejülő hasznot, de magát a termelést is nagy mértékben fokozhatják.

Főleg Berlin város halkereskedelmével kívánok részletesen foglalkozni, mint a melyet a mi viszonyaink között leginkább figyelembe jövő élő és friss halakra nézve, egész Európában a legnagyobb piacnak kell

elismerünk. Az adatok, melyeket e tekintetben idézek, *Kretschmer* Ferd.: „*Der Fischhandel in Berlin*” és *Gossner* Erich: „*Über die Entwicklung und heutige Organisation des Berliner Fischmarktes*” című művéből valók.

Berlin mai halkereskedelmének gőzpontját a központi vásárcsarnok képezi. Főleg itt bonyolódik le az az óriási forgalom, mely lehetővé teszi, Berlin óriási halszükségletének minden időben gyors és rázkódás nélkül való kielégítését. Magától értetődő, hogy Berlinben is csak lassanként fejlődött a halkereskedelem mai virágzására.

Még a múlt század 60-as és 70-es éveiben ott is néhány nagykereskedő kezében volt a halüzlet, a kik elég hatalmasak voltak arra, hogy azt saját érdekeik szerint irányítsák. Termelők és fogyasztók egyaránt panaszkodtak emiatt s a hatóság által életbeléptetett rendszabályok és korlátozások sem voltak képesek az egészségtelen halárakat csökkenteni. Am a mikor Berlin város jelentősége, előbb mint az Északnémet szövetség, utóbb mint a birodalom fővárosáé emelkedett s ezzel együtt lakossága s ezek jóléte is szemlátomást gyarapodott, mint minden egyéb, a halkereskedelem is rohamosan fellendült.

A szükségletek kielégítésére új forrásokat kezdtek igénybe venni, nemcsak az édesvízi halakat illetőleg, de kísérletet tettek az Északi és Keleti tengerekből való halaknak behozatalával is. Jellemző, hogy ez utóbbiaktól a német közönség ugyannyira idegenkedett, hogy a német halászati egyesület kezdeményezésére, az akkori német trónörökös védősége alatt alakult nagy-szabású tengerihalüzlet nem bírta magát fentartani, mert daczára felette csekély árainak, nem tudott forgalmat csinálni.

Ezen a téren a modern technika adta meg a javulás feltételeit, a mikor a kiváló közlekedési eszközök, a gőzösök, a telegraf és telefon, a tökéletes hűtő készülékek és egyéb konzerválási módok is segítségére lehettek a tengerihalkereskedelemnek. Azóta óriási terület

szállít Berlin piacára halat, melyet nyugaton Észak-amerika, északon a sarkvidékig, keleten az európai oroszország széle és délen az Adria határol.

Mondani sem kell, hogy a berlini halkereskedelmet ezen terjeszkedéssel kapcsolatos nagy kockázat és költség viselésére a mindinkább érezhetőbbé vált *halszűke* kényszerítette. Egyrésztől ez, másrésztől pedig az a körülmény, hogy az egész halkereskedelem néhány cég monopoliumát alkotta, szinte égetővé tette oly intézménynek létesítését, mely ugy a termelőt, mint a fogyasztót megszabadítja a *közvetítők túlkapásaitól*. Így jött létre Berlin közlélezését valósággal mintaszerű alapokra fektető vásárcsarnok intézménye, melyet 1886. máj. 3-án nyitottak meg. Ezzel köszöntött be ott a halkereskedelem legújabb korszaka.

A berlini halpiacz üzletköre nem szorítkozik csupán Berlinre, hanem kiterjed a szomszédos tartományokra is. Különösen érinti pedig Hamburg, Stettin, Drezda és Magdeburg városok halpiaczait. Velük élénk üzleti összeköttetésben állva, tevékeny részt vesz egyes cikkekben jelentkező feleslegek és hiányok eloszlásában.

Forgalmáról a következő adatok adnak képet, a mely szerint Berlinben értékesült:

1896:	ca 198,750 mázsa*)	ca 7.140,000 M. értékben
1897:	" 150,630 "	" 7.400,000 " "
1898:	" 142,905 "	" 7.442,350 " "
1899:	" 135,405 "	" 7.562,520 " "
1900:	" 136,250 "	" 7.876,000 " "

volt pedig ebből

a) *élőhal:*

1896:	ca 50,750 mázsa	ca 3.140,000 M. értékben
1897:	" 52,381 "	" 3.300,000 " "
1898:	" 51,530 "	" 3.388,600 " "
1899:	" 49,050 "	" 3.532,770 " "
1900:	" 49,750 "	" 3.537,500 " "

b) *nem élő:*

1896:	ca 148,000 mázsa	ca 4.000,000 M. értékben
1897:	" 98,250 "	" 4.100,000 " "
1898:	" 91,375 "	" 4.053,000 " "
1899:	" 86,375 "	" 4.629,750 " "
1900:	" 86,500 "	" 4.338,500 " "

Amennyiben Berlin lakossága a külvárosokéval együtt meghaladja a 2¹/₂ milliót, a fönti adatok évi átlagának alapulvételével egy ember évi halfogyasztása 6¹/₂ fontra tehető.

A berlini halpiacz eme forgalmát részben *nagykereskedők*, részben a *halaukcziók* közvetítik, minélfogva mindkettőről külön kívánok megemlékezni.

A nagykereskedők.

A nagykereskedő tudvalevőleg nagy tőkével dolgozik; áruját készpénzfizetéssel a termelőtől szerzi, aztán azt a piacra viszi s ott a kiskereskedőnek (detailistának) adja el. Berlinben vannak ilyen cégek is, de vannak olyanok is, melyek igen nagy forgalom mellett nemcsak a kiskereskedőknek, de a közönségnek is adnak el halat. Valamennyi régi cég, olyan a melynek eredete több évtizedre nyul vissza, sőt van olyan is, mely a másfélszázadot meghaladja. Általában tekintélynek és közbecsülésnek örvendenek. Vannak közöttük olyanok, melyek csak élőhallal, vagy csak nemélőkkel keresked-

nek, de vannak olyanok is, a melyek mind a két-féle árut tartják.

A mi az élőhalakkal való nagykereskedelmet illeti, tagadhatatlan, hogy az Berlinben igen magas fokon áll. Mint a közölt táblázatból kitetszik az értékszerinti forgalom 40—45% esik az élőhalakra, mi fényesen igazolja, hogy Berlin lakossága nagy súlyt fektet arra, hogy élőhalat fogyaszthasson.

Természetesen csak édesvízi halak kerülnek élve a piacra, mert a tengeriek a szállítást nem állják. Amazokat főleg Brandenburg, Mecklenburg, Pommerania, Poroszország, Posen, Westfalia, Szilézia, Hannover és Schlesvig-Holstein szolgáltatják. De jön ilyen Hollandból, Dániából, Svédországból és Ausztria-Magyarországból sőt a legutóbbi években Romániából és Franciaországból is.

Mennyiség tekintetében legelső helyen a *csuka* áll. Nem saison hal, hanem egész éven át kapható, kiváltképpen pedig nyáron, a mikor a halászati ipar inkább virágzik. Leginkább hazai vizekből kapják, de szállítja azt Oroszországból, Dánia és Svédországból is.

Az *ángolna* a nyári idény hala. Ugyancsak a most említett helyekről kerül Berlinbe. Legfőbb gyűjtőhelye Stettin, részint mert sokat fognak az ottani Haff-ban, részint mert kedvező helyzeti fekvésénél fogva, a svédországi ángolnákkal kereskedik. Különösen Svédország déli partjain s vele a szemben levő orosz partokon fognak sokat, melyeket kisebb vitorlás hajókba rakva élve szállítanak a tengeren. Ilyen hajókat főleg stettini és berlini kereskedők járatnak s kivált ősz felé csinálnak nagy forgalmat.

Kedvelt hal Berlinben a *czompó* is, melyet főleg Galiczia és Orosz-Lengyelország exportál Németországba.

A *dévér* a kisember hala, kereskedelmével leginkább Stralsund foglalkozik, mely a környékbeli nagy tavakból gyűjti ezen anyagot. Egyébként Északnémetország egyéb tavaiból is kerül Berlinbe.

A *vegyes halak* csoportjába a keszeget, kárászt, menyhalat, sügért sorolják, mely a birodalom minden részéből, de főleg a keleti tartományokból kerül Berlin piacára.

Végül megemlítendő a *süllő*, mint a mely Berlinben különösen kedvelt hal, de a melyket kényessége miatt csak Berlin közvetlen közeléből tudnak élve piacra vinni, minélfogva ilyen állapotban aztán nagy áron is fizetik.

Mindezen halak a természetes halászat tárgyai vagyis közvizekben élnek s különleges tenyésztés vagy ápolás nélkül kerülnek a piacra, ellentétben a *lazaccsal*, *pisztránggal* s a berlini piacra nézve különösen fontos *pontylyal*, mert ezeket tavakban tudatosan termelik. Eme természetüknél fogva azok kereskedelme is más-képen alakul.

Előbbieket a nagykereskedők különböző módon szerzik. Vannak, a kik nagy kiterjedésű hárszatokat bérelnek s ott a fogást saját számlájukra úzik. Ilyen esetben tehát a kereskedők termelőként is szerepelnek. Mások a halászokkal szerződnek olyformán, hogy ezek az általuk fogott halakat meghatározott áron kötelesek a kereskedőnek átadni. Ez a módja a halgyűjtésnek azonban szünőben van, a szerződő felek között nagyon is gyakori surlódások miatt.

Sokkal inkább úzik a halszerzésnek azt a módját, hogy a kereskedők megbízottjai a helyszínén veszik át a halászok portékáját megbízójuk részére, mi végből ezek többnyire hitekenként egyszer keresik föl a halász-

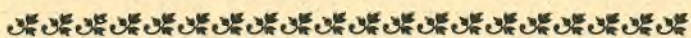
*) Megjegyzendő, hogy a német mázsa = 50 kg. = 100 font. Az alábbiakban tehát ilyen súlyokról lesz szó. Szerk.

tanyákat. Nagyobb készletek ajánlásánál nagy szerepe van a telefonnak, melynek használatával a nagykereskedő közvetlenül is beleszól az üzlet megkötésébe.

Egyébként a nagykereskedő igen csekély készleteket is vásárol a halászsztól, de vesz aukció útján egyes halaspiacokon, sőt más vidéki halkereskedőktől is s e tekintetben különösen a stettini, drezdai, stralsundi és hamburgi nagykereskedőkkel állanak élénk üzleti összeköttetésben.

Am a külföldi eredetű halárú szín'én megbizottak közvetítésével kerül leginkább Berlin piacára.

Mint ezekből kitészik az árú szerzése elég változatos módon történik s az rendszerint több kézen megy át, míg a fogyasztóhoz ér. Mindegyik igyekszik nemcsak a vevőjét kielégíteni, de magának is a legjobb hasznot biztosítani, miáltal a halarak szükségképpen emelkednek, maga az árú pedig a szükségessé váló többszöri átrakás folytán törődik. Egészben azonban csak a kisebb rész kerül így forgalomba, a nagyobb résznel elkerülük a többszöri közvetítést. (Folytatjuk.)

A halászat érdekei a vízi építkezéseknél.

Írta: Répássy Miklós.

(Folytatás)

A gátak anyagödreit a hullámtérben ássák. A tavaszi árvízzel belejut a hal azokba s rendszeren megívik bennük; visszatérni azonban, az árvíz levonulta után, sem az anyahal, sem a kikelt ivadék nem tud; ott reked, mert ezeket a gödröket minden egyébbe való tekintet nélkül a legtöbbször úgy ássák, hogy a folyóval nemcsak hogy összeköttetésben nincsenek, de a legtöbbször egyáltalán lehetetlenség is azokat oda lecsapolni. Az anyagödrök apadó vizéből a nagy halat csakhamar kihalászszták, — rendszeren az orvhalászkok; — az ivadék pedig a gödrök kiszáradásával mind egy szálíg ott vesz. Ez utóbbi dologban rejlik a veszedelem. Mert a nagy hal arra való, hogy kifogják; amennyiben illetéktelen kezekbe kerül, az inkább csak magánérdeket sért időlegesen. Az ivadék elpusztulása azonban kihat az egész folyóra, kihat a jövőre; azzal a folyó népességének következő nemzedéke van tönkre téve!

Óriási ilyen halpusztulás volt a példaképen felhozott Tisza mentén az 1893. évben. A tavaszi áradás s időjárás igen kedvezett az ívásra; a víz májusban, júniusban „rendes“ magasságban borította a hullámtérre; se szél, se hideg nem volt. A rendkívüli „halzaporulat a legöregebb halászsztokat is bámulatra ragadta“.

Június hó utolján azonban a víz leapadt; az ivadék ott szorult a kubikgödrökben s miután azok kiszáradtak, ott is pusztult roppant tömegekben, „a halászkok szeme láttára, nem kis mértékben megrontva a levegőt döglétes szaggal“. Ezek a már többé-kevésbé begyepesedett mélyedések ép úgy felhasználhatók az ivadéknevelésre, mint ahogy azt előbb a holtágaknál jeleztük. Gondoskodni kell egyes csoportok lecsapolásáról; az egyes szakaszok lecsapoló árknak alsó végébe aztán olyan kis zsülipek helyezendők, amelyekkel a vizet vissza lehet tartani addig, míg a halak nyugodtan megívának s az ivadék megerősödik; viszont azonnal is bebocsáthatók a folyóba, mihelyt azt a fenyegető szárazság szükségessé teszi.

Az ily módon berendezett ivadéknevelő helyeknek meg van aztán az a nagy előnye is, hogy olyan kedvezőtlen években is biztosítható segítségükkel a hal-

szaporulat, a mikor az árvíz korán, a fő ivási idő előtt vonul le, vagy egyáltalán nagyon gyorsan vonul le. Ilyenkor a korai árvízzel meg lehet tölteni ezeket a tavakat s a vizet vissza lehet azokban tartani a kellő időre.

A hullámtér azon mélyedései s az anyagödröknek az a része, a melyeknek a folyóval való összeköttetése aránytalan nehézségekbe, költségekbe kerülne, társulati kezelés mellett szintén megszünnnek a halivadék sirja lenni, mert azokból is megmenthető az ott rekedt anyag, ha idejében lehalászszták s behelyezik a folyóba.

A mesterséges halászat azonban nemcsak a holtágak és anyagödrök ivadéknevelő helyekké való átalakítása útján ad segítséget a folyók behalásztására. Egyes halfajták ikrája tudvalevőleg könnyen szállítható s így ikrá kihelyezésével is sikeresen lehet a víz behalásztására közreműködni. E halak közül csak egyikét az alsóbb szintájak legnemesebb ragadozóinak akarom kiemelni: a fogassüllőt. (Zander. *Lucioperca sandra*.) E halat igen sikeresen meglehet mesterséges tavakban ivatni s ikráját aztán oda szállítani, a hol arra szükség van.

Mind ezek a munkák sikere annál szembeötlőbb, mentől több helyen, lehe öleg a folyónak minden arra alkalmas helyén folynak. Fogatosításoknál minden pártikurális érdektől el kell tekinteni, mert hiszen nem egy érdekeltnek, nem a folyó egy szakaszának, hanem valamennyi halásztati jogtulajdonosnak, az egész folyónak használnak.

Szinte magától értetődik, hogy az államnak az érdekelteket az ilyen közérdekű munkálatok végzésénél a legmesszebb menő támogatásban kell részesíteni. — Hiszen azokban a vízrendező munkálatokban, részint közvetve, részint közvetlenül — a legfőbb érdekelt volt; ezekkel a munkálatokkal a vízkártól mentesített földekben a nemzeti vagyon óriási gyarapodását érik el. Ez a gyarapodás azonban a nemzeti vagyon egy másik részének, a vizek halásztatának rovására megy. Annak a fentartásában s gyarapításában, a mi abból megmaradt, kötelessége már most az államnak nemcsak közvetve, de közvetlenül is részt venni, mert az annak romlását előidéző munkálatokban legfőbb érdekelt volt.

Ez az államnak második nagy feladata.

Nem is zárkozott el az államhatalom úgyszólván sehohsem a kultura térfoglalásával oly mostoha helyzetbe jutott halásztati érdekek anyagi támogatása elől. Legfeljebb e támogatás mértékéhez s felhasználásának módjához férhet szó; mert nem mindig közérdekű munkák részére veszik igénybe s igen gyakran hiányzik a halásztati jogtulajdonosoknak munkájában az az egy-séges czéltudatosság, a mely egyedül biztosíthatja az ilyen befektetések eredményét s hasznát.

Ezt az elvet szem előtt tartva pl. Magyarországon az állam anyagi támogatásában csaknem kizárólag csak a hatóságilag jóváhagyott üzentervek alapján működő halásztati társulatok részesülnek, de ezek aztán a legmesszebb menő módon különösen az ivadéknevelő helyek létesítése s a hullámtéri ivadék megmentése körüli munkájukban, a melyek költségeinek fedezéséről az állami költségvetés külön tételekben gondoskodik. Ugyanily természetű a fogassüllő-ikrák szétosztása útján való támogatás is, a melyből évenként körülbelül 50 millió kerül állami adományként a társulati kezelés alatt álló kövizekbe. Mindez bár még aránylag rövid idő óta alkalmazzák, már is azt eredményezte, hogy a társulatilag kezelt víznek értéke a közelmúlthoz képest, a mint az az újabb bérleti értékesítések adataiból meg-

állapítható, kivétel nélkül mindenhol jelentékenyen növekedett.

Nemcsak az állam anyagi támogatása fontos azonban, hanem az erkölcsi is.

Ez utóbbi különösen abban az értelemben, hogy az állam ne engedje sohasem a vízi építkezésekkel képviselt érdekeknek a halászati érdekekkel való *merev ellentétbe* helyezkedését.

Tudjuk mindnyájan, hogy ez nagyon sok helyütt megvan s hogy az oka — a tájékozatlanság! A halászat a vízhez fűződő bizonyos hasznalat. A vízépítkezések nagy csoportja pedig két részre osztható: a *vízrendező* és *vízhasznosító* munkálatokra.

A vízrendezés az alapvető működés; meg kell előznie az utóbbit; azzal adjuk meg a hasznosítás lehetőségét. De éppen ezért valamely vízrendezés csak akkor van igazán helyesen megoldva, ha nem csak ártalmatlanná tettük a vizet, hanem megadtuk a módot annak *legszelesebb körű* hasznosítására, azok között a halászatra is.

A vízépítkezéssel foglalkozó mérnöknek munkakörébe tehát, ha feladatának helyesen meg akar felelni, oda kell tartoznia a *halászatnak* is, mint vízhasznosításnak.

Nagyon sok bajnak elejét lehetett volna venni a múltban, ha ezt a mértékadó körök idejében felismerik. Fontos azonban a jövőre nézve, hogy így legyen, mert akkor a kétféle érdek nem egymás ellenében, hanem *egymás mellett fog igyekezni érvényesülni*.

Ennek feltétele azonban, hogy a vízépítkezést tervező s végrehajtó mérnök *teljes halászati szakismerettel* bírjon; így aztán képes lesz feladatát úgy megoldani, hogy az egyik, mondjuk a főbb közgazdasági érdekből szükségelt munkálat a halászatnak mint kisebb érdeknek lehető kiméletével végeztessék.

Különösen fontos, hogy az állami vízi építkezési hivataloknál *alkalmazott személyzet* működését ezek az elvek irányítsák, mert ha nem is végeznek minden vízépítkezést, de a közérdeket érintő minden jelentősebb munkához feltétlenül megvan a módjuk hozzászólni. Miután ezt a személyzetet hivatásuk a legteljesebb mértékben a folyóhoz köti, rendkívül megkönnyíthetik a *halászati rendészet* megfelelő kezelését is, a mi bizonyára szintén első rangú állami feladat s a mi nélkül okszerű üzem el nem képzelhető. Csak a jól megőrzött s káros szándéku tettektől megvédett vagyont lehet és érdemes művelni.

Ezekben voltam bátor előadni vázlatosan azokat az irányelveket, a melyeket a vízépítkezések első nagy csoportja: a vízrendészet kapcsolatos ármentesítések által teremtett helyzetben a vizek halászatának eredményes művelése érdekében figyelembe veendőnek tartok.

A másik csoport: az ipari és gazdasági *vízhasználatok* érdekében végzett munkálatok rendszerint csak kisebb részében érintik a vizet s a halászatra nézve nem is mindig károsan.

Többnyire meg is van rá a mód s könnyű is azokkal szemben az érdekeiben esetleg sértett halászatnak kártalanítási igényeit az államnak megfelelő törvényes intézkedései alapján érvényesíteni avagy azoknak a munkálatoknak végrehajtását követelni, a melyek a veszélyeztetett halászat érdekében szükségeseknek mutatkoznak.

(Befejezzük.)

Az ön.

Irta: Vutskits György dr.

Van a békés természetű, növényevő pontyok kiterjedt családfájának egy igazi rablótermészetű hala, a ragadozó ön (Aspius rapax), mely életmódra és természetire sok tekintetben hasonlít legnemesebb halunkhoz, a fogassüllőhöz, sőt nyújtott, kétoldalt csak kevéssé összenyomott, ragadozó életmódhoz alkalmazkodó testével, öblös, fölfelé nyíló szájával, ezüstösen fénylő színével még külsőre is hasonlít némileg hozzá, de azért semminemű rokonságban nincsen sem a fogassüllővel, sem a kettős hátsörényű tuskésszárnyúak egyetlen családjával sem.

Életmódra megegyezik a fogassüllővel, mert mind a kettő az ezüstös küsznek legfélelmeesebb ellensége, üldözője és felfalója; mind a kettő villámgyors uszó, mindkettő a mennyire kegyellen ragadozó, míg igazi elemében: a vízben garázdálkodhatik, annyira kényes természetű és gyáva, néhány perc alatt elpusztul, mihelyt a szárazra kerül, mindkettő szereti a tiszta vizet, mindkettő, a néha még a jégpánczél alatt, februárban fürdő csuka után, kedvező időjárás esetén, már márczius végén kezdi meg ivását, sőt az ön e tekintetben a fogassüllőt meg is előzi.

A hasonlat még húsukra is kiterjeszhető, mindketőé fehér, főzéskor szétfoszló, csak hogy míg a fogassüllő húsa szálkátlan, izre a maga nemében páratlan és éppen azért az úri asztalok drágán fizetett pecsenyéje, addig a zsíros, de szálkás és íz tekintetében messze hátrább álló ön húsa — az áldott keszegekével együtt — a szegénység keresett, olesó mindennapi kenyerével hasonlítható össze.

Hiteles forrásból tudom, hogy még balatonparti lakók is, hábár nálunk ezen hal nagyon gyakori és közönséges, azon boldog hiszemben vették és ették meg a ragadozó önt, hogy olesó árban fogassüllőhöz jutottak.

Halászaink jól ismerik és tudják, hogy a küszhalakra rendszeren vadászik és oly hévvel üldözi őket, hogy olykor még a partra is menekülnek előle, miközben a rabló nem egyszer maga is a szárazra kerül vak buzgalmában.

„A ragadozó ön, írja Hermann Ottó, teljesen megérdemli nevét, mert különösen a küszhalaknak valószínűs veszedelme; roppant sebes, ügyes úszó, mely villámgyorsasággal veti magát prédájára. Rendszeren a víz színéhez közel úszik, úgy, hogy rohanásakor barázdát von a vizen. Ezekért a tulajdonságokért ő a magyar-halászság vezérhala, nyíl- és fenekeszege.“

Balatoni halászaink még azt is megfigyelték életéből, hogy nemcsak ivásakor jár seregesen, mint az általános ismeretes, hanem rabló-hadjáratait is egyesült erővel végzi.

Az önökről azt mondják, hogy néha csoportosan járnak rabolni és hogy az apróbb halakat, különösen a víz felszínén úszkáló küszeket, egészen tervszerűen kerítik be, a mennyiben mind szűkebb és szűkebb térre szorítják őket és így fogdossák el.

Láttak már halászaink 150—200 darab ilyen kört formáló, egyenletesen előrehaladó halászó halat, melyeknek tervszerű eljárása eszünkbe juttatja a madárvilág belanított halászaiknak, a pelikánoknak és kormoránoknak hasonló eljárását.

Megfigyelték a balatoni halászok azt is, hogy a nagyobb önök többnyire nagyobb fogassüllők és nagyobb dévér-

keszegek társaságában élnek és azért kerülnek szerin-
tük együttesen hálójukba.

Tudják az önről, hogy nemcsak a védtelen, fénylő
küst fogja el, hanem még a »legbökösebb vaskót«
(azaz a nyálkás durbinsot — *Acerina cernua*) is felfalja
és hogy hátsőrénység szűrős sugarai torkában meg ne
akadjanak, mindig fejénél fogva kapja be őket, mert
így áldozatainak tuskéi hátra simulnak.

Megkülönböztetnek halászaikat *csere önt* és *síma önt*.

A csere ön barnább hátú, kurtább fejű, keményebb,
zsirosabb és ízletesebb húsú, míg a síma ön laposabb,
szélesebb, majdnem egészen ezüstösen fénylő, hosszabb
fejű, de „*podvás*“ húsú, kevésbé jóízű hal.

A fiatal ragadozó önt „*önkisz*“-nek, a már nagyobb
„*önborjú*“-nak, a még nagyobb, küszekre vadászó önöket
„*tánczos ön*“-nek hívják; szerintük a Balatonba 8 kilo-
grammnyi súlyt is elérhet, de a nagyobbak már tán-
czolnak, azaz nem ugranak ki a víz színe felé a küsz
utáni hajszájukban, a nagy ön tehat nem „*buffanik*“.

Tudják róla, hogy rendszeren nagyobb mélységben tar-
tózkodik és úszik a víz színe alatt rendes körülmények
közt és hogy ivásakor keresi fel a sekélyebb partokat,
mikor legkönnyebben megfogható. Márczius vége felé
— kedvező időjárásor — a partok felé siet, hogy a
csuhunak száfrás gyökereit, a hancsék-ot (sás zombék) és
a habócsát (nádtörédék) megfördje. Ikrái jóval nagyobbak
a süllőnél, majdnem a pontyéval egyenlő nagyságúak
és szürkészínűek.

Ivásakor nem csapkod farkával mint a ponty vagy
a keszeg, nem csinál nagyobb zajt, de a vízből való
kiemelkedése mégis némi neszszel jár és erről a bala-
toni halász azt mondja, hogy „*lahog*“ vagy „*lohanyik*“
az ön. Fürdését többnyire éjjel végzi. Az ivófélben levő
kifogott ön ijedtében ikráját és tejét elbocsátja, mely
jelenséget csakis nála és a pontynál tapasztalták halá-
szaink.

Balaton halászaikat küszekkel „*felkantározott*“ vég-
horgokkal épügy foglalják, mint a fogassüllőt, gyakran
tapasztalták ilyenkor, hogy az egyik horogra fogassüllő,
a másikra pedig ön akadt rá.

Ivási idején „*eregető*“ (eresztő) hálóval nagymennyi-
ségű önt fogtak ki a Balatonból. Az eresztő hálót, a
part közelében levő sekély homokos helyekre sülyesz-
tették le, a hová tömegesen kijöttek a fürdő önkök és
métermázsaszámra kerültek ki a szárazra. Ha tekintetbe
vesszük, hogy a sokkal silányabb húsú és éppen ezért
nagyon ragadozó ön, növényevő léte, csakne ugyan-
azon táplálékot igényli, mint a drágán fizetett fogas-
süllő, azt hiszem, hogy a balaton halkirálynak termé-
szetes táplálkozását mint versenytárs megnehezíti és a
fogassüllőnek rovására él szép nagy vizünkben.

Igaz ugyan, hogy az ön növényi anyagokkal és apró
állati szervezetekkel is él, de az is igaz balaton halá-
szaink szerint, hogy felnőtt korában még az apró sül-
lőket sem kíméli meg és így közvetlenül és közvetve is
káros a fogassüllő-állományra nézve.

Mivel az utódairól gondoskodó ragadozó önt, a seké-
lyebb vizekből eresztő hálóval könnyű szerével ki lehet
fogni anélkül, hogy a mélyebb vizek akadós helyeire
gyülekező fogassüllőket fürdési készülétekben zavar-
nók — talán jó volna ezen valóban káros halmak irtá-
sát rendszeresen üzni, annyiival inkább, mert ilyenkor
húsuk állítólag a legkevesebbé szétfoszló és legízlete-
sebb is.

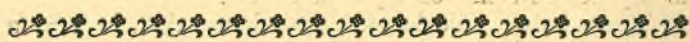
Régibb halászati munkák azt ajánlják, hogy ha az
önt meg akarjuk főzni, nem szabad egyszerre forró vízbe

tennünk, hanem kezdetben hideg vízbe tessük és így a
hús szétfoszlását megakadályozzuk. Ha meg akarjuk
sütni, lepikkelyezzük, megtisztítjuk, alaposan besózzuk,
sóval erősen bedörzsöljük, két óráig így állani hagyjuk
és kitünő peccenyére tessük szert. Balaton halászaink
azt ajánlják, hogy minden szálkás hal sütve jóízű, ha
sűrűen megmetélve készítjük el.

Kérdezhetné valaki, nem ismerték-e a rendszerezők a
kártékony ragadozó önnök életmódját, hogy a békés
természetű pontyok családjába csztották be?

Ismerték már régebben ugyan ragadozó természetét,
de szervezete és kopolyu-lemezei közé elrejtett hatal-
mas keserű fogai parancsolták, hogy a pontyok család-
jába sorozzák ezen lágyúszószárnyú, egyháti úszóval
bíró halat.

De ez nem áll páratlanul az állatországban, mert ha
elgondoljuk, hogy a lég urainak áttatlan éneklő madarai
közé a saját madártársaikat pusztító tövisszűrő és
öregbicséket is szintén szervezeti okokból voltak kény-
telenek beosztani a rendszerezők; azokat a kegyetlen
rablókat, melyek nemcsak énekelni tudnak, de még más
éneklők dallamait is utánozzák, hogy a legnagyobb fur-
fanggal megtéveszték kisebb rendtársaikat és útonálló,
zsvány módjára magukhoz csalhatták és felfalhatták
saját vérüket — talán ez a tudat kibékít azon gondo-
lattal, hogy a pontyok nemes és békés családjába ilyen
kannibaltermészetű, kártékony ragadozó halnemzetséget
is beosztottak.

Mindenféle halbetegségek, halellenségek és halveszedelmek a vizekben. *)

Ügylátszik, hogy bizonyos rendeltetésen kívül még
arra is van teremtve az emberrel együtt minden földi
lény, állat és növény s ami csak a létezés fogalmában
egyesül, hogy a szenvedések kálváriája legyen nekik a
föld s a minden sarkból leselkedő örökös veszedelmek,
életküzdelmek gyehennáját élje át büntetésül valami
oly vétekért, melyet nem ismer s melyért egy rettentő
hatalom bünteti tán a mindenség összességén kívüli
magát a roppant átalakulásokra ítelt földet magát s
az ég végtelenében rohanó, le-lefató csillagokat is!

A küzdelem nagy és végtelen s ennek közepette
csak nagyon kevés, nagyon rövid pillanatai vannak a
gyönyörnek és azok is többnyire könyben, sóhajban
enyésznek el — s folyik a küzdelem, az örökszenve-
dés egy mystérikus bűnért s a létért magáért tovább
végtelen időktől végtelen ideig, míg lassanként elhüll-
nak a szenvedés halvány liliomai, tűnedeznek az ala-
kok, a nagy berendezés díszletei — jelentékenyek és
jelentéktelenek egyaránt s kihűlnak a számontartás ser-
penyőjéből, mikor elfonyadva feleslegessé váltak a ren-
deltetésben és a vezeklésben is eljutának a golgotha
csücspontjára, ahol megsemmisülnek földi vázai. És
hogy azután mi következik még? — azt csak az a tit-
kos égi avagy pokoli fenség tudná megmondani, mely
rejtelemben burkolódzva a földi élet ezéjlat, a földi
szenvedések titkos okát lefátyolozva álláthatatlan ködbe
burkoló a logikai gondolkodás s az összmindenség érlelő
szelleme előtt.

Tudatlanul születünk s az okok homályba maradnak

*) A legújabb szakirodalmi adatok felhasználásával.

előttünk mindvégig és tudatlanul *enyésünk* el a mindenségbe, a honnét származunk.

Tény az ugyan, hogy a megsemmisülést új élet, új alakulások követik, — ámde ebben az *öntudat* kérdése feleletet nem nyerünk! Hova lesz az?!

Ez titok, mély titok, mely a gondolkodó szellemet kiigazodhatatlan labirinthbe vezet s feleletet nyerni nem tudunk! Csak azt látjuk, hogy a pusztulás mind intenzivebb fokozatokban szélesbíti arányait és ami véges felfogásunkkal nem találjuk meg azt a fonalat, mely a helyreállások új életmozzanataihoz elvezetne bennünket. Csak azt érzéklí tekintetünk, hogy a megsemmisülés egyre tart, változások állnak be, látszólag az összhang rovására is sokszor, — s a mi hiányos filozofiánk megnyugszik azon a nem egészen logikus feltevésen, hogy a mi elpusztult, vesztét a fölöslegesség szülte — ha úgy fogjuk fel ugyanis a dolgot, hogy a természetben mindennek van rendeltetése és kijelölt helye a nagy láncolatban, amely aczélerős gyűrűjével a mindenséget körülövezi.

És valjon mire fog ez vezetni? — merül fel a kérdés önkéntelenül is.

Valjon ama lények pusztulása, melyek a mi szemünkben még a szükségességhez tartoznak emberi szempontból: mivel leend pótolva? Így egyes állatfajok eltűnése avagy folyton tűnédezése, mint például sok hasznos avagy élelműl szolgáló madaraknál tapasztaljuk s amint vizeink legbecsesebb termésénél: a *halnál* is oly intenzív módon nyilatkozik ez!

Avagy talán fölöslegessé váltak a halak is már a szükségességek láncolatában s kezd ama ideális lét-fentartási időponthoz közelíteni az emberiség földi élete, melyben táplálkozásában már a vegyész késhegynyi étekeporára támaszkodva csupán, nem szükségli, de sőt megveti a prózai élet materialisztikus irányát?!... Ez az idő azonban alighanem egy kissé még távol esik s talán akkor fog majd elközelegni, midőn az emberi szellem istenesedésével földi burokja is a liliom finomságával versenyez. . . Ma azonban a tény az, hogy nagyon is szükségünk van a vizek hal-áldására s épp azért azt óvni és fentartani, bár mesterséges módon is a sokféle természeti és embertől származó veszedelmekkel szemben, nagyon is érdeklünkben vágó dolog.

Nincs állatosztály, mely az ember érdekeire nézve egy vagy más szempontból szükségessé vált, a mely annyi mindenféle veszedelemnek, üldözésnek lenne kitéve, mint a *hal*. A madarak hosszú fajsorozata, a vidra és még sok, igen sok lény életükre, megsemmisítésükre tör, sőt egymásnak is veszedelmére, ártalmára vannak. Élősdiek, betegségek is roppant mérvben hozzájárulnak létük veszélyeztetéséhez s gyakran megsemmisítésükre szolgálnak, melyek ellen alig, vagy éppen nem is védelmezhetők meg — és még mennyi számtalan titkos, az emberi tudás elől elrejtett veszedelem fenyegeti dédelgetett halainkat! Ugyszólván minden sarokból, kő alól, nádesomó mellől halál leselkedik rájuk és még egészen jelentéktelennek látszó rongy hullók, sőt bogarak is vesztükre törnek. Például ki hinné, hogy még a pókok közt is van olyan, mely hálóját halakra veti ki! Pedig tény ez, *Berg* tanár, *Buenos-Ayres* ben (Dél-Amerika) fedezett fel ily pókot, mely halakkal táplálkozik. Sekély vizek fölött, kórákások között szárnyas vagy tölcséralakú hálót készít közvetlenül a víz színe fölé s abban szaladgálva, vagy benne résen állva leselkedik s a kiszemelt zsákmányt, fortélyos ügyességgel

hálójába keríti. És hogy mesterségét felette jól érti, bizonyosság erre nézve, hogy hálóját rövid idő alatt tele szedi zsákmánnyal és hogy az egyszer már megragadott préda abból többé nem menekül.

Még sok hasonló illusztrációt hozhatnánk fel arranézve, mi minden rejtezik a természet titkos szövevényében, mely a halélet fenyegetésére szolgál! Szóval alig van üldözöttebb lény a szegény halnál, — de persze az embert ebben a tekintelben csak annyiban érheti vád, amennyiben pusztításai *nem* saját haszna tekintetéből, vagyis a halhús felhasználása érdekében történik, azaz ha *közvetve*, más irányú önző okokból kifolyólag veszélyezteteti cselekvésével a vizek halkincsét; — ami pedig a közvetlen érdeket illeti, a halkiemelés jogos tulajdonban bűnül fel nem róható, sőt a halszerzés érdeke szankezionálva van az általános létérdek szempontjából is, miáltal a bűn régiója nem érintetik, mert megvagyon írva a bölcsességek könyvében: a szent bibliában, hogy „*a földön járó minden állatok és a tengereknek minden halai a ti kezetekbe adatnak*“... Elként rendeltettek tehát minden állatokkal egyetemben a halak is az emberiség uralma alá.

Ezekután rátérek azoknak a halakkal együtt élő lényeknek, továbbá betegségeknek s egyéb halveszedelmeknek az ismertetésére, melyekkel halászati szempontok érdekében, legalább is főbb vonásaiban, minden halászati érdeklődőnek megismerkedni szükséges.

1. **Halbetegségek.** A szabad természetben a közvizek halnépsége között betegség ritkán fordul elő; de a mesterséges tenyésztés szűk keretébe kényszerített halállományban annál gyakoribb a baj, egy vagy más betegség fellépése. Ugyan az olyan betegségek a tenyésztésben is ritkák a halaknál, melyek a halélet feltételeinek részben vagy egészben való megrontását idézik elő s ezek mindég külső okokra vezethetők vissza, például a víz fertőzésére, a vízben oldott s a hal lélegzésére szolgáló levegő felhasználására stb. Ez utóbbi okra vezethetők vissza az olyan nagyobb mérvű halpusztulások, aminőket szigorú és igen havas teleken, különösen sekélyebb tóvizekben észlelnek. Egyébiránt erről még lesz szó.

A zártabb helyen föllépő betegségek kétségtelenül mindig veszedelmesek; az aránylag sűrű népességű állóvizekben (tavakban), de különösen a haltartókban gyorsan terjednek s tapasztalás szerint mindig a javát a halnak, tehát a legértékesebb anyagot veszélyeztetik.

Igen veszedelmes halbetegséget képeznek azok az epidémius jellegűek, melyek különösen zárt helyen végzetes hatásúak lehetnek. Egyébiránt határozott dolgokat ezekről a betegségekről csak keveset tudunk, azonban a kutatások kiderítették, hogy a legtöbb ily betegséget a növényi belső élősdiek, vagyis a baktériumok okozzák, melyek épp úgy megélnék a halban, mint a melegvérű állatokban, ezért egyáltalában soha sem volna szabad elhúzott állatokat (dögöt) a halakkal feléltetni, mert azok betegségei esetleg a halakra is átragadhatnak. Például azt a pusztítást, amelyet a zsenge pisztráng-ivadéknál elég gyakran észlelünk s a melynek oka a bélszervek megbetegedése: a legnagyobb valószínűség szerint oly baktériumok idézik elő, melyek a *nyers holt* táplálék révén jutottak az állatokba.

Kifejlett pisztrángoknál, úgy a saiblingok között is, igen veszedelmes ilyfajta betegség az ú. n. *kelvénykór-ság* (furunculoza). Ezt a betegséget a *Bacterium salmonicida* okozza. Amely hal ebbe a betegségbe esik, bőrén borsónagyságú pattanások támadnak, amelyek bizonyos

idő múlva felfakadnak s fillérnyi nagyságú genyedő sebet idéznek elő. E betegség nagyon gyorsan terjed és rövid idő alatt kipusztítja a fertőzött víz összes halállományát.

E betegség által érintett halak teljesen ellustulnak és 12—20 nap alatt rendszeren elpusztul minden ily betegség által megtámadott példány, melyek sebeire egyébiránt hamarosan rárakodik a *penész*, ami a betegség rosz lefolyását csak hatványozza és sietteti.

Mindenütt ahol észlelték ezt a betegséget azt a tapasztalást tették, hogy a víz valami rohadó, szerves anyag, pl. trágyalével lett megfertőzve, avagy a szennyezést a bomlásban levő eleségmaradványok okozták és tapasztaltatott továbbá, hogy a fertőzés okának elhárítása után, az ismét tisztává és egészségessé vált vízben a baj nem lépett fel többé. Különben a furunculoza által inficiált hal menthetetlen még akkor is, ha más egészséges vízbe helyeztetik át, ami egyéb betegségeknel rendszeren használni szokott. Megjegyzem, hogy a furunculoza bakteriumai elszórva mindenhol található és így a baj mindenütt kiüthet, ahol kedvező tápot nyer rohamos fejlődésére.

Újabban kiderítették, hogy a *rákpestist* okozó gombák (Bakteriumi pestis astaci) a *fehér keszegek* közt is okozhatnak betegséget, amennyiben a fertőzött vízben tartózkodó halak pikkelyei felmerednek s testük mintegy borzasnak néz ki, miután a pikkelytáskákban izzadmány halmozódik fel.

Többször megfigyelték a *sablingok foltkórját* is, a melynek okát azonban kimutatni mindeздеig nem sikerült.

Ismeretlen a Salmonidák *petefészkének elfajlását* és ondószálainak mozdulatlanságát előidéző ok is, mely betegséget egyébiránt némelyek a czélszerűtlen táplálásnak, főleg pedig a lóhússal való túlságos etetésnek vélik tulajdonítani.

A *teletelő tavakban* fellépő *parazitás betegségek* néha nagy arányban lépnek fel, főleg a pontyok között, aminek magyarázata éppen a teletelés módjában rejlik, amennyiben a sűrűn egymás mellett lévő halak között úgy az állati, mint a növényi élősködők is akadálytalanul terjedhetnek. Hyenek első sorban az *Ichthyophthirius* és a *Piscicola* okozta betegségek, továbbá a *penészkór*ság.

Ismeretes halbetegség még a pontynál gyakran fellépő *bőrbaj*, mely állítólag meghülésből származik, vagyis a hirtelen bekövetkező hőváltozásokkal állna kapcsolatban. Idevonatkozólag a következő tapasztalatot tették. Midőn ugyanis a pontyokat tavasszal a teletelőkből a tavakba helyezzük át, gyakran megesik, hogy ez utóbbinak a vize — különösen, ha az forrásból ered — még aránylag igen hideg. Ilyenkor már az első 24 órában a halak bőrén sajátságos változásokat vehetünk észre, ami eleinte abban nyilvánul, hogy azon gyöngö, tejüvegszerű foltok mutatkoznak, majd egyes helyeken a felbőr rendkívüli módon felduzzad és azt a benyomást teszi, mintha össze volna karczolva. A további folyamat alatt a felbőr annyira elrongyolódik, hogy az alsó bőrréteg csupaszon marad. Mintegy két napon belül eme betegség oda fejlődik, hogy a tapasztalatlan megfigyelő azokon élősdieket vél láthatni, amely meggyőződésében különösen megerősíti őt az a körülmény, hogy a halak egyike-másika egész fehérré lesz. Minthogy ezt a betegséget olyan pontyoknál tapasztalták, amelyeknek előzőleg bajuk egyáltalán nem volt, a megbetegedés oka a hirtelen előidézett hőmérsékletváltozásra, azaz a halak *meghülésére* vezethető vissza. Emellett bizonyít az is,

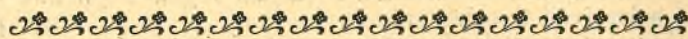
hogy ha a halakat idejekorán melegebb vízbe helyezük vissza, akkor azok a legtöbb esetben még meg is gyógyulnak. Megesik azonban könnyen és elég gyakran, hogy a megtámadott bőrön az élősdiek tényleg megfészkelik magukat, amikor ezek elszaporodása esetén a betegség gyógyíthatatlanná válik és az állat halálát eredményezi. Hogy a halak meghülhetnek, nagy gyakorlati jelentőséggel bír a halkereskedelemre nézve, mert eddig éppen nem ügyeltek arra, hogy jelentékenyen hidegebb vízbe is ne szállíttassanak, mint a milyenben azelőtt voltak, holott pedig ezen óvatosság elmulasztása által könnyen megeshetik, hogy a kereskedő a halakat betegen veszi kézhez s a szállítóval szemben kártérítési igényt támaszt. Tapasztalatok szólnak mellette, hogy ilyen megbetegedések nemcsak a pontyoknál, de más fajoknál is felléphetnek.

Gyakran fellép a halaknál a *bélgyulladás* is és pedig elsősorban a Salmonidák és pontyok között gyakori és állítólag a hibás etetéssel áll ez a betegség összefüggésben. A régi, romlott s ennek folytán mérges anyagokat tartalmazó, továbbá a kellően fel nem aprózott csontreszecsskéket, inakat s általában nehezen emészthető anyagokat magukban rejtő eleségek mind okozhatnak bélgyuladást, ami azután számos elhullással jár.

Végeredményül az epidémikus betegségre vonatkozólag megállapíthatjuk, hogy az ilyeneket csakis a baktériumok, ezek a parányi, emberi szem által meg nem különböztethető szervezetek okozzák, melyek azonban nemcsak lokális eredetűek lehetnek, de behurcolás folytán is lépnek föl, — miért is nem késem figyelmeztetni, hogy szállításoknál a növényanyag megválasztása igen fontos, miért is védekezés okából legpraktikusabb eljárás az, ha az inficiált tógazdaságokból eredő anyagot teljesen mellőzik.

(Folytatjuk.)

Lakatos Károly.

— TÁRSULATOK —

A „Zsibóvidéki szamosi halászati társulat“ június hó 15-én tartotta rendes közgyűlését. Az elhunyt elnök báró Wesselényi Béla helyett Péchy Imre igazgató hívta egybe s nyitotta meg. A m. kir. földművelésügyi miniszter úr leirattal utasítja a társulatot működésének haladéktalan megkezdésére, különben társulati a vízterületnek hatósági úton való bérbeadását rendelnék el. Ennek eléget teendő, a társulat újra alakul. Elnökké gróf Teleky Arthurt, alelnökké Péchy Imrét, igazgatóvá Dull Andort s Péchy Zsigmondot, Récsy Andort, Deutsch Zsigmondot, Mike Lászlót, Mezei Pált és Indovás Józsefet választmányi tagokká választva. A halállomány emelése érdekében az általános halászati tilalom szigorú betartását elsőrendű szükségnek látva utasítja az igazgatóságot, hogy az ez irányban szükségesnek mutató ellenőrzésről gondoskodjék. Továbbá süllő-ikrát óhajt elhelyezni a társulati vízterületen. A halászat hasznosítását egységessé teendő, kimondták, hogy a jelenleg érvényben levő leghosszabb lejáratu szerződés időpontján túl a társulati vízterületet 5 szakaszban adják bérbe. A költségvetés szerint a szükséglet 232 K-ban állapított meg, minek fedezésére holdanként 10 fillér kivetést eszközölnék m.

A Borsodi tiszai halászati társulat f. évi június hó 17-én Deák Gyula elnökle alatt tartotta közgyűlését. Az igazgató örömmel konstatálja, hogy a társulat a lefolyt évben fokozottabb mértékben látott munkához. Ugyanis a földművelési miniszterium anyagi támogatásával az álta-

lános tilalom tartamára 2 felesketett halórt alkalmazott, kiknek szorgos ellenőrzése folytán 7 esetben történt az illetékes hatóságnál feljelentés. Továbbá szintén kormány segedelméből 2.000.000 db fogassüllő ikrát költetett ki az arra alkalmas holt ágakban. A halállomány emelésére a tiszta-keszű holtágban fiasító-telepet ez év őszén berendezé, valamint addig a szederkényi holtágban létesítendő hasonló telep érdekében a még függőben levő kérdéseket sürgősen rendezé. A múlt évben 642.50 K. bevétellel szemben 431.84 K. kiadása volt a társulatnak, mely 210.66 K., a pénztári maradványhoz még 170.06 K. tagdíjhátralék járul, a társulat tiszta vagyonát illetőleg. Panasza van a társulatnak a miatt, hogy a Hajdu vármegyéhez tartozó vízrezsben az üzemterv rendelkezéseit ma sem veszik komolyan, s az erre vonatkozó lépések teljeseen eredménytelenül maradtak. A társulat emiatt most már a miniszterhez ír fel. Végre a közgyűlés a társulat alsó határának a mainál czélszerűbb rendezésével kapcsolatos kérdéssel foglalkozott. K.

◦ VEGYESEK ◦

A friss halnemű szétküldése. A halkereskedőkre omelek panaszt e sorokban és pedig úgy a bel- mint a külföldiekre, a kik a nyerészkedési vágy ördögétől megszállva inkább saját hirnevüket teszik koczkára és valósággal csalják a vevőt, csakhogy az erszényük teljék. A halat hosszabb, ultra mindég jég között szállítja a kereskedő s ez téli időben meg is járja, de az év háromnegyed részében rövid idő alatt elolvad a jég s ekkor a belek azonnal rothadni kezdenek és a rothadás átmegy a husra is; a bordák lassan kiválnak s ezeknek környékén a hasüreg táján már élvezhetetlen a hal, míg farka a tömött hússal, még jó.

A belekkel majdnem egyidőben a kopolyuk táján lép fel a rothadás, a mely szintén kiterjed onnan a testre.

Ha az átvevőnek kell a beleket kiszednie és a fejet eltávolítani, akkor a halszák a husa már régen megpuhult és beleszívódott már a vér is.

Ennek meggátlása nagyon egyszerű és természetesen abban rejlik, hogy a szétküldésre szánt halszák a beleit azonnal a kifogás után ki kell szednie a kereskedőnek s le kell vágnia a hal fejét is. A bél ugyanis haszontalan portéka, a fejről pedig azt tartja a halszák ember, hogy az a legjobb; ha tehát legjobb, akkor egye még paprikásnak maga a halszák, a legényeivel.

A belek és a fej a halból a súlypótlék, a „Zuwag“ a mely csak nyerészkedésből kerül az egyéb részekkel a jég közé. Én azonban azt hiszem, hogy a ki halat akar enni és azt hozatja postán, vasúton vagy hajóval, annak nem mindég, hogy rossz, illetve romlott halat kap-e avagy jót és ha tudja azt, hogy belek és fej nélkül a hal egészséges és teljesen élvezhető állapotban érkezik meg, akkor szivesebben fizet kilójáért valamivel többet és nem éri sem őt csalódás, sem pedig a kereskedő nem fogja tönkre tenni hirnevét.

Tehát több nyíltságot, őszinteséget ajánlok halkereskedőinknek és kevesebb nyerészkedési vágyat, különösen a belekre vonatkozólag, mert igen furcsa dolog az, hogy miért vásároljuk meg éppen a halszák beleit, hiszen ugyanazon jogalapon követelhetné a mézárós, a hentes, a vadkereskedő vagy a koppasztott baromfiak árúsa, hogy tőlük is vegyünk meg a beleket. K. Ö.

A tüdő halak. Midőn a magyar-osztrák haditengerészet „Dandolo“ nevű fregattja egy afrikai utjáról visszatért,

hozott magával onnan egy különös fajta halat, a melyet mi, mert víz nélkül tették meg az utat s két hónap mulva mégis élve érkeztek meg Pólába, elneveztünk tüdő halnak. Akkoriban nem sokat törődtem velük; de ma már ismerem őset, valóban tüdővel lélegző halak azok a szárazföldön, míg a vízben élve, kopolyuikat használják e czélra. Hólyagjuk van átalakulva tüdővé, a szív előcsarnoka pedig nem egyszerű, mint a többi halszák, hanem két kamarára van felosztva, mi által vérkeringésük is tökéletesebb. E tulajdonságaik következtében inkább az amfibiák osztályához közelednek. Dél Amerikában, Afrikában és Ausztráliában több fajuk él és gyakran sikerült élő példányokat a nevezett földrészek folyóiból Európába szállítani, hol már több ízben tétettek tudományos vizsgálat tárgyává.

Ez a különös halfaj a száraz időszakot önásta földüregekben, rendszerint agyagban tölti. Hollétét az árulja el, hogy az agyagban kis nyílás van, a melynek környéke egy-két milliméter kerületben nedves a lélegzésüktől. A kiszáradás ellen különben nyálkát választ el testük, mely ezt burokként veszi körül. Ha az agyagot óvatosan letördeljük, megtaláljuk benne az összekuporodott halat, mely farkával a fejét takarja be és csak első uszonyai látszanak ki a nyálkaburokból, orrlyukai pedig annak külső falazatáig érnek, s ott az agyagrétegen át egy 10–15 centiméter hosszú csatorna vezet ki a szabadba, a mely csatornán át a lassú lélegzetvétel történik.

Helyzetük hasonló a téli álomba merült állatokéhoz, csakhogy ők, mint emlitém, nem a telet, hanem a nyár száraz időszakát használják fel a pihenésre és pedig kivétel nélkül, mert ilyenkor a folyókban egyetlen egyet sem lehet fogni, míg az alatt, hogy a vízben laknak, a benszülöttek szivesen halásszák zamatos husukért, mely az angolnáéhoz hasonlít. Ha kiolvasztás útján vesszük ki az agyagból, úgy a nyálkás burok is leolvad róla s előttünk fekszik a hal, a mely azonban így nem sokáig él, sem a levegőn, sem pedig a vízben. K—ts.

Mesterséges tengervíz. Sokan, a kik nem a tengerparton laknak és szeretik a tengeri aquariumot, nem tarthatnak olyant, mert nincs tengervízük. Ezen a bajon azonban lehet segíteni mesterséges tengervízzel, a melyet úgy készitünk, hogy 50 liter kemény kútvízbe 1325 gr. konyhasót, 100 gr. keserúsót (kénsavas magnéziumot), 30 gr. kénsavas káliumot, 150 gr. klórmagnéziumot vegyitünk s a vegyületet jól összekeverve két hétig állani hagyjuk, mert előbb nem olvad össze. Tengeri aquariumban különösen kedvesek a tengeri csíkok és csillagok. K. O.

A peipuszi marena Bajorországban. A bajor országos halászati egyesület egy eddig Oroszországon kívül ismeretlen salmonidának, a peipusztavi marenának áttelepítésével kísérletez. Még a múlt évben hozatott 200.000 drb ilyen ikrát, melyeket saját költőházában kiköltetett. A költés jól sikerült s az éves ivadékot a nagyobb bajor tavakba eresztette szabadon. Ez idén ugyanennyi ilyen ikrával tett kísérletet, a mely aránylag még jobban sikerült. Ennek folytán az egyesület annak további három éven át való folytatását határozta el, abban a reményben, hogy addig az első évben kieresztettek már ívnak.

„A TERMÉSZET“

vadászati folyóirat egy évre 6 korona.

Szerkeszti: Dr. Lendl Adolf, Budapest, II., Donáti-utca 7. sz.

